

Lidia MIERZEJEWSKA
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

BEZPIECZEŃSTWO LUDZI I MIENIA W POZNANIU¹

SAFETY OF PEOPLE AND PROPERTY IN POZNAŃ

ABSTRACT: Securing safety and public order is one of the tasks of public authority that has a very long tradition. This may be due to the fact that safety is one of the fundamental human needs which greatly affects people's quality of life. That is why the authority in question takes many measures intended to protect society and individuals as well as their property against threats posed by violent acts of people and violent natural forces by setting up such services as the police, the fire brigade, emergency medical teams, city guards, etc. (Bolesta 1983, s. 236, Olejniczak-Szałowska 2009). The feeling of safety of a town's inhabitants and a low crime rate are indicative of the town's high level of civilisational and cultural development, but they also make it attractive as a place of residence for both, current and future inhabitants as well as potential investors. The aim of this paper is to establish to what extent the level of safety of people and their property determines the quality of life of an urban population. A short analysis will also be made of the level of safety of Poznań residents and changes that have taken place in this respect since the early 1990s.

KEY WORDS: safety, public order, tasks of a municipal commune, quality of life (of a city inhabitants)

Wprowadzenie

Od najdawniejszych czasów ludzie starali się unikać zagrożeń i dążyli do bezpiecznego życia. Potrzeba bezpieczeństwa zarówno indywidualnego, jak i społecznego jest bowiem jedną z podstawowych życiowych potrzeb człowieka. Istnienie rzeczywistych, a nawet jedynie domniemanych zagrożeń bytu własnego czy bytu najbliższych odczuwa się wyjątkowo dotkliwie. Dążąc do wyeliminowania lub przynajmniej zminimalizowania tych zagrożeń, tworzymy prawo i powołujemy armię, policję i inne tego typu instytucje. W tym samym

¹ Badania prowadzone są w ramach projektu badawczego NCN pt. „Życie miasta. Studium Poznania”.

celu ludzie zamożni wynajmują firmy ochroniarskie, a ci, których na to nie stać, zakładają podwójne drzwi wejściowe do mieszkań, wykupują polisy ubezpieczeniowe lub też zdają się na łaskę opatrznosci.

Bezpieczeństwo jest jednak nie tylko potrzebą, ale i prawem każdego człowieka. Zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego jest jednym z zadań własnych gminy. Zadania te realizują bezpośrednio obsługujące daną gminę jednostki policji, straży pożarnej, zespoły ratownictwa medycznego, straże miejskie itp. W szerszym kontekście ich działania mają na celu poprawę jakości życia obecnych mieszkańców, atrakcyjności gminy dla przyszłych mieszkańców i potencjalnych inwestorów, a także poprawę jej konkurencyjności na szerszej arenie.

Celem niniejszego opracowania jest określenie roli, jaką odgrywa bezpieczeństwo we współczesnym świecie, a także przeprowadzenie krótkiej analizy bezpieczeństwa ludzi i mienia w Poznaniu oraz zmian, jakie zaszły w tym względzie od początku lat 90. XX w. Badanie polegać będzie jednak nie na określeniu z założenia subiektywnego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, ale opiera się na cechach obiektywnych, takich jak liczba popełnianych przestępstw czy liczba i struktura interwencji podejmowanych przez wybrane służby powołane do zapewnienia bezpieczeństwa w Poznaniu. Analiza nie będzie też uwzględniać aspektów przestrzennych, a jedynie zmiany, jakie nastąpiły w tym względzie w ostatnich latach (badania chronologiczne).

Rola bezpieczeństwa we współczesnym świecie

Potrzeba bezpieczeństwa należy do powszechnych kategorii historycznych i społecznych. Dotyczy całej historii i całej przyszłości ludzkości. Ma zatem podstawowe znaczenie dla istnienia tak indywidualnej osoby, jak i dowolnej wspólnoty (*Ekonomiczeskaja bezopasnost'...* 2005).

Bezpieczeństwo jest stanem pewności, a gwarancja jego utrzymania daje poczucie stabilizacji i pozwala na rozwój jednostki. Ta konieczność ładu i harmonii jest jedną z podstawowych potrzeb egzystencjalnych człowieka i charakteryzuje się brakiem obawy przed utratą wartości takich jak życie, zdrowie, uczucia, szacunek, praca czy dobra, zarówno materialne, jak i niematerialne (Filipczuk 1988, s. 105).

Bezpieczeństwo, rozumiane jako pewien stan polegający na braku zagrożenia, jest przedmiotem zainteresowania wielu dziedzin nauk przyrodniczych, technicznych, medycznych, rolniczych i społecznych, a także szczegółowych dyscyplin naukowych o rodowodzie sięgającym początków naukowego poznawania rzeczywistości. Można przy tym wyróżnić jego aspekt obiektywny lub subiektywny. Na subiektywny aspekt bezpieczeństwa zwracano uwagę już dawno, ale traktując oceny subiektywne w kategoriach percepcji obiektywnych zagro-

żeń. Subiektywne odczucie może jednak dotyczyć także zagrożenia urojonego, będącego w świadomości osoby lub w świadomości społecznej, lecz obiektywnie, poza tą świadomością niewystępującego (Korzeniowski 2008).

Z punktu widzenia celu niniejszego opracowania chodzi o określenie bezpieczeństwa na podstawie eliminowania zagrożeń obiektywnych, rozumianych jako „sytuacja niebezpieczna dla życia lub zdrowia” (*Słownik współczesnego...* 1996).

Szeroko rozumiane bezpieczeństwo (zdrowia, życia, mienia czy niezbędných do przeżycia środków finansowych) jest jednym z czynników kształtujących jakość życia (Rutkowski 1987, Kryk, Włodarczyk-Śpiewak 2006, Kochman 2007, Korzeniowski 2008, Jabkowski 2008 i in.). Jakkolwiek jakość życia jest pojęciem interdyscyplinarnym, trudnym do określenia w zakresie przedmiotowym, to jednak najczęściej rozumiana jest jako zbiór potrzeb, których zaspokojenie czyni ludzi szczęśliwymi (Rutkowski 1987). Skoro jedną z podstawowych potrzeb człowieka jest bezpieczeństwo, to jego zapewnienie musi w znacznym stopniu kształtować jakość życia. Jako że jakość życia postrzegana jest jako jeden z czynników określających konkurencyjność miast i regionów, także poziom bezpieczeństwa będzie o niej w pewnym zakresie decydował. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, że współcześnie coraz większe znaczenie w analizie konkurencyjności miast i regionów, obok wysokich kwalifikacji, sprawnego zaplecza naukowo-badawczego, niezawodnej infrastruktury, dobrze rozbudowanej sieci instytucji wspierających przedsiębiorczość czy szerokich możliwości kooperacji firm, przypisuje się jakości życia, w tym bezpieczeństwu (por. Gierczycka-Bednarek 2009, Małkowski 2008). Bezpieczeństwo jest także brane pod uwagę w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów (Czudec 2010). Świadczy o tym dobitnie nowe kryterium, nazywane *flexicurity*, obejmujące kombinację elastyczności i bezpieczeństwa w ocenie atrakcyjności i konkurencyjności (*Otwarty świat...* 2008).

Bezpieczeństwo stanowi również podstawę organizacji i funkcjonowania w życiu codziennym, społecznym, ale także państwowym i międzynarodowym. W znaczeniu ogólnospołecznym obejmuje zabezpieczenie potrzeb istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości, niezależności, ochrony poziomu i jakości życia, tworzące obywatelom optymalne warunki do życia i rozwoju (Rotfeld 1986, Niestrata 2011). Ponieważ trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniem Lipca (2001), że to, co dla kogoś „jest coś warte”, jest wartością, przyjąć należy, że bezpieczeństwo jest także trudną do przecenienia wartością.

Bezpieczeństwo jest nie tylko potrzebą, ale również prawem każdego obywatela. Mohan (2003) i inni badacze zajmujący się tą problematyką uzasadniają, że bezpieczeństwo jest podstawowym prawem człowieka, obejmującym życie w dobrym zdrowiu, w zgodzie z aktualnie dostępną wiedzą i technologią.

Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi należy do zadań władzy publicznej, o czym już wcześniej

wspomniano, a instytucjami powołanymi do jego zapewnienia są między innymi: policja, straż pożarna oraz zespoły ratownictwa medycznego. Tak też się dzieje w Poznaniu, prawie 650-tysięcznym mieście, stolicy Wielkopolski.

Źródła danych

Analizę zmian w zakresie bezpieczeństwa ludzi i mienia w Poznaniu przeprowadzono na podstawie danych wtórnych, w dużej mierze niepublikowanych, pochodzących z różnego typu instytucji odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa na terenie miasta.

Analizę interwencji policji w Poznaniu przeprowadzono na podstawie danych uzyskanych w Komendzie Miejskiej Policji (KMP) dla lat 2009–2011, z wyróżnieniem interwencji w ruchu drogowym. Podstawą do przeprowadzenia badania liczby, struktury (z podziałem na przestępstwa kryminalne, gospodarcze oraz drogowe) i wykrywalności przestępstw w Poznaniu w latach 1990–2010 były dane statystyczne uzyskane z Urzędu Miasta w Poznaniu. Dane dotyczące interwencji straży pożarnej w Poznaniu uzyskano w Komendzie Miejskiej PSP w Poznaniu dla lat 2003–2011. Informacje dotyczące liczby i struktury usług świadczonych przez pogotowie ratunkowe uzyskano z Rejonowej Stacji Pogotowia Ratunkowego dla lat 1990–2011.

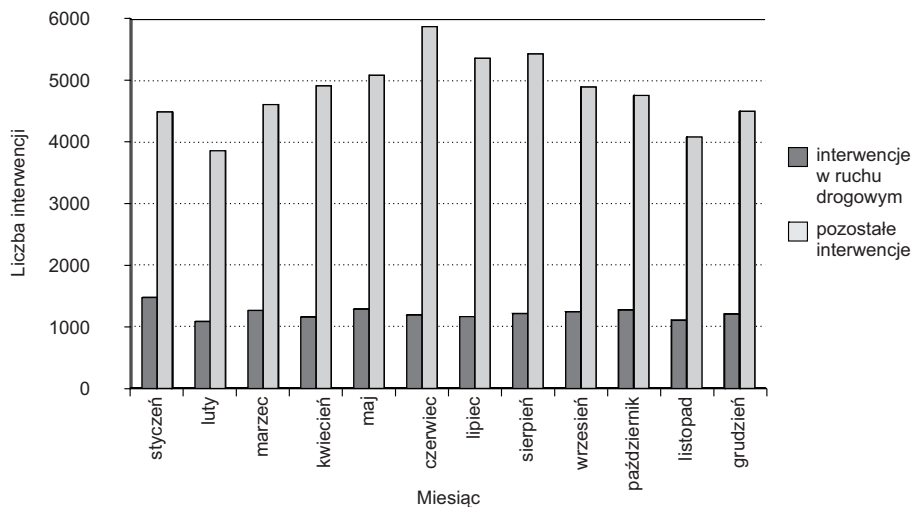
Wszystkie te dane, jakkolwiek interesujące, obejmują nieco inny przedział czasowy, co wynika w dużej mierze ze zmian sposobu gromadzenia i klasyfikowania danych w poszczególnych instytucjach oraz możliwości przetwarzania starszych danych przez obecnie używane w tych instytucjach systemy komputerowe.

Interwencje policji

Policja, podstawowy organ powołany do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego, realizując swoje ustawowe zadania, podejmuje różnego rodzaju interwencje, rozumiane jako każde działanie policjanta związane z przeciwdziałaniem zjawiskom niezgodnym z prawem (Bukowiecka, Bukowiecki 2009).

W latach 2009–2011 w Poznaniu liczba policyjnych interwencji rosła z roku na rok. W 2009 r. w sumie interweniowano blisko 66 tys. razy, podczas gdy w roku 2011 interweniowano już ponad 72 tys. razy, co oznacza przyrost o ok. 10%. W 2009 r. więc przeciętnie w miesiącu policja interweniowała prawie 5,5 tys. razy, co daje nieco ponad 180 interwencji dziennie, podczas gdy w roku 2011 było to już średnio ponad 6 tys. interwencji i prawie 200 interwencji dziennie.

Analizując liczbę i strukturę interwencji w poszczególnych miesiącach roku 2011, stwierdzić można, iż więcej interwencji policyjnych miało miejsce w miesiącach letnich (czerwiec, lipiec, sierpień) niż zimowych (rysunek 1). Interwencje w zakresie ruchu drogowego kształtowały się w poszczególnych miesiącach na podobnym poziomie, co oznacza, że pora roku i związane z tym zróżnicowanie warunków pogodowych oraz stanu dróg nie wpływają zasadniczo na ich liczbę.

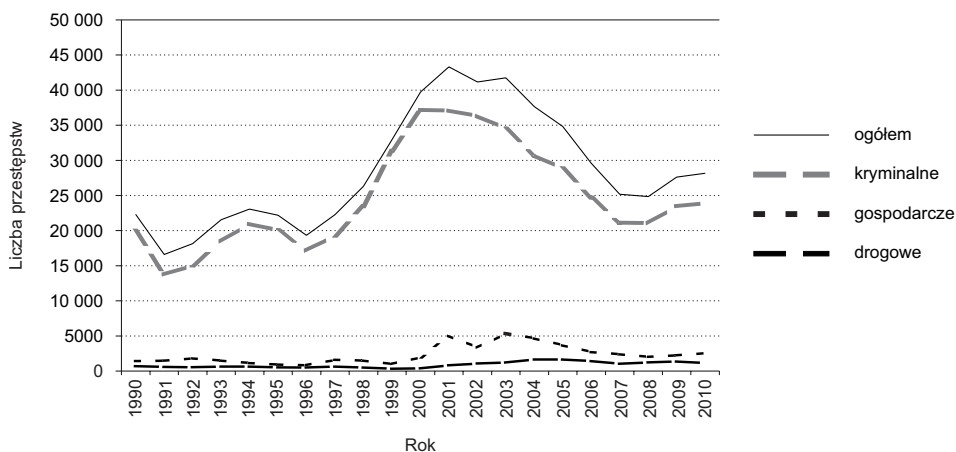
Rys. 1. Liczba interwencji policji w Poznaniu w poszczególnych miesiącach 2011 roku
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KMP.

Nie każda jednak interwencja policji oznacza, iż doszło do jakiegokolwiek przestępstwa. Wnioski policji o skierowanie sprawy do prokuratury z podejrzeniem popełnienia przestępstwa są bowiem kierowane relatywnie rzadko (przestępstwa stanowią ok. 40% wszystkich interwencji).

Przestępstwa w Poznaniu

Ogólna liczba przestępstw w Poznaniu w latach 1990–2010 była bardzo zróżnicowana. Najmniej przestępstw (16 607) odnotowano w 1991 r., zaś najwięcej (43 323) dziesięć lat później, czyli w 2001 r. Od tego też roku liczba przestępstw sukcesywnie spadała (z wyjątkiem 2003 r.) do roku 2008, a następnie znów nieznacznie zaczęła rosnąć, osiągając w 2010 r. poziom 28 156 (rysunek 2). Najbardziej dynamiczny wzrost liczby popełnianych przestępstw miał miejsce w latach 1996–2001 i dotyczyło to zarówno przestępstw ogółem, przestępstw kryminalnych, jak i gospodarczych, choć w tym przypadku maksimum przypa-

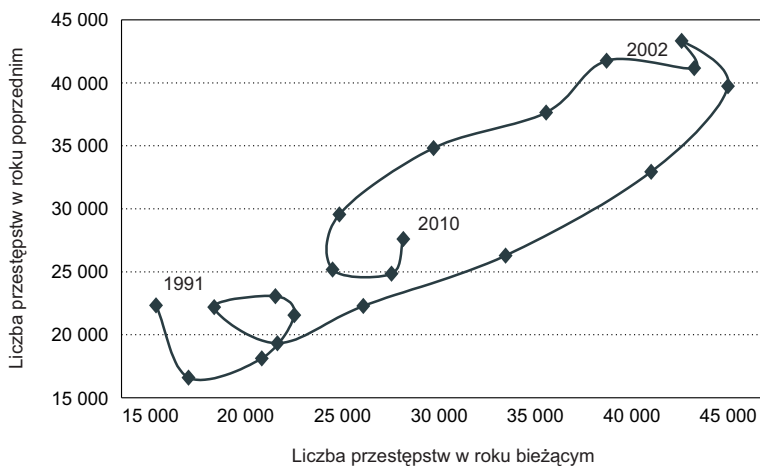
dało na lata 2000–2005. Najwięcej przestępstw drogowych odnotowano natomiast w latach 2003–2006.

Rys. 2. Liczba przestępstw popełnianych w Poznaniu w latach 1990–2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Poznaniu.

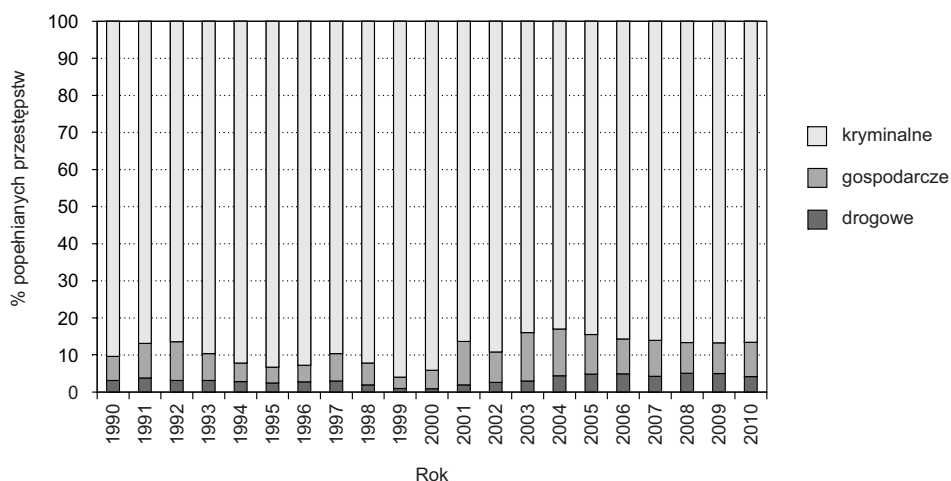
Zróznicowaną dynamikę zmian liczby przestępstw odzwierciedla też trajektoria, której kształt wskazuje na liczne zakłócenia w przebiegu badanego zjawiska, o czym świadczą pętle, zmiany kierunku przebiegu i różne odległości pomiędzy punktami reprezentującymi poszczególne lata analizy (rysunek 3). Duże odległości między punktami reprezentującymi lata 1999, 2000 i 2001 wskazują na bardzo dużą dynamikę wzrostu przestępczości w tym czasie.

Rys. 3. Trajektoria liczby przestępstw popełnianych w Poznaniu w latach 1991–2010

Źródło: Jak w rys. 2.

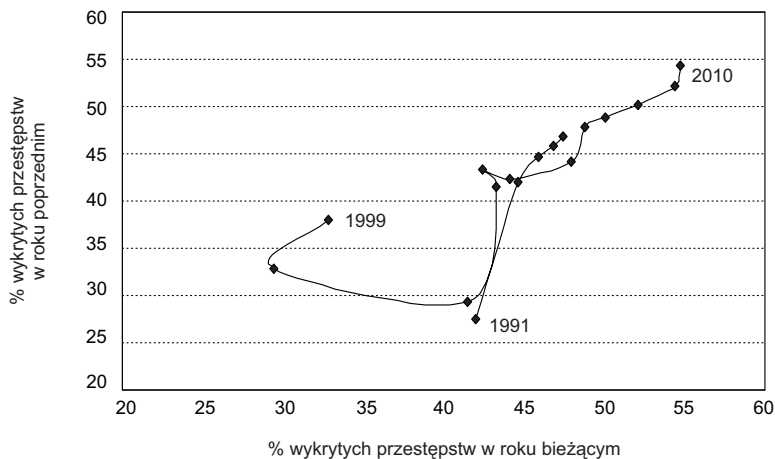
Interesująco przedstawia się struktura popełnianych w Poznaniu przestępstw. We wszystkich latach analizy zdecydowanie dominowały w ogólnej liczbie przestępstwa kryminalne, których udział wahał się od 82% w 2004 r. do aż 95% w 1999 r. To one zatem przede wszystkim kształtowały ogólną liczbę przestępstw w mieście (por. rysunki 2 i 4). Udział przestępstw gospodarczych był także zróżnicowany i wyniósł od 3% w 1999 r. do prawie 13% w roku 2003. W ogólnej liczbie przestępstw najmniejszy był udział przestępstw drogowych. Stanowiły one przeciętnie ok. 2-4%, przy czym największy udział miały w roku 2005 (prawie 5%), zaś najmniejszy w roku 2000 (niecały 1%). Stwierdzić więc można sukcesywny wzrost zarówno liczby, jak i udziału przestępstw drogowych w Poznaniu.

Rys. 4. Struktura przestępstw popełnianych w Poznaniu w latach 1990-2010
Źródło: Jak w rys. 2.

W objętych analizą latach zmieniała się jednak nie tylko liczba, ale i wykrywalność sprawców popełnianych przestępstw w Poznaniu. Jakkolwiek dane w tym względzie są niepełne (brak danych dla lat 1996 i 1997), to jednak stwierdzić można sukcesywną i wyraźną poprawę wykrywalności przestępstw, co odzwierciedla wykreślona trajektoria (rysunek 5). Najniższa wykrywalność przestępstw charakteryzowała początkowy rok analizy (1990), kiedy to wyniosła 27% ogółu popełnianych przestępstw, zaś najwyższa – końcowy rok analizy (2010) – niemal 55%, co uznać można za pomyślną prognozę na lata następne i być może za czynnik służący zwiększaniu poziomu bezpieczeństwa w mieście.

Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny szybkiego wzrostu liczby przestępstw zarówno kryminalnych, jak i gospodarczych na przełomie wieków i w pierwszych latach XXI w., nie wiedząc, kto konkretnie był sprawcą tych przestępstw i jakie były motywy działania sprawców. Nie bez wpływu na taki

Rys. 5. Trajektorja wykrywalności przestępstw w Poznaniu w latach 1990–2010 (w %)
 Źródło: Jak w rys. 2.

stan rzeczy były: ogólna trudna sytuacja gospodarcza w kraju borykającym się z procesami transformacji ustrojowej, liberalizacja i niespójność prawa czy też otwieranie się Polski na procesy internalizacji, globalizacji i włączania w struktury Unii Europejskiej. Podobnie trudno określić przyczyny zmiany struktury popełnianych przestępstw. Wydaje się, że o wzroście udziału przestępstw gospodarczych decydują w pewnym stopniu nieprecyzyjne przepisy prawa, ale także chęć szybkiego wzbogacenia się, nawet w sposób nielegalny. Udział przestępstw drogowych wynikać zaś może ze wzrostu natężenia ruchu drogowego oraz złego stanu polskich dróg.

Interwencje Straży Pożarnej

W latach 2003–2011 poznańska straż pożarna interweniowała w sumie prawie 77 tys. razy, co oznacza przeciętnie około 4 tys. interwencji na rok. Interwencje te obejmują: pożary, inne miejscowe zagrożenia² oraz fałszywe alarmy.

Liczba interwencji straży pożarnej wzrosła znacząco w badanym przedziale czasowym. Podczas gdy w 1993 r. było ich 2569 (znacznie mniej od obliczonej średniej), to w 2011 r. było to aż 5097, czyli niemal dwa razy więcej (tabela 1).

Analizując liczbę interwencji straży pożarnej w poszczególnych latach, stwierdzić należy, że rośnie liczba wszystkich rodzajów interwencji, jednak największą dynamikę zmian odnotowano w odniesieniu do liczby fałszywych alarmów (283%) i innych miejscowych zagrożeń (271%), najmniejszą zaś w odniesieniu do pożarów (135%).

² Mianem innych miejscowych zagrożeń określane są sytuacje awaryjne, zdarzenia inne niż pożary, wymagające interwencji służb ratowniczych.

Tabela 1

Interwencje Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu w latach 1993–2011

Rok	Pożary		Inne miejscowe zagrożenia		Fałszywy alarm		Suma interwencji
	liczba	udział (%)	liczba	udział (%)	liczba	udział (%)	
1993	1385	53,91	1013	39,43	171	6,66	2 569
1994	1634	65,26	733	29,27	137	5,47	2 504
1995	1855	63,18	957	32,60	124	4,22	2 936
1996	1992	64,32	953	30,77	152	4,91	3 097
1997	2252	58,83	1435	37,49	141	3,68	3 828
1998	2202	60,51	1327	36,47	110	3,02	3 639
1999	1660	55,59	1160	38,85	166	5,56	2 986
2000	1889	52,93	1502	42,08	178	4,99	3 569
2001	1604	47,71	1573	46,79	185	5,50	3 362
2002	1757	43,50	2041	50,53	241	5,97	4 039
2003	2540	54,24	1860	39,72	283	6,04	4 683
2004	1940	44,99	2089	48,45	283	6,56	4 312
2005	2038	41,12	2510	50,65	408	8,23	4 956
2006	2028	43,58	2130	45,77	496	10,66	4 654
2007	1829	34,45	3032	57,11	448	8,44	5 309
2008	2128	42,94	2423	48,89	405	8,17	4 956
2009	1761	34,75	2823	55,70	484	9,55	5 068
2010	1519	29,66	3145	61,41	457	8,92	5 121
2011	1867	36,63	2746	53,87	484	9,50	5 097
1990 = 100	134,80	67,94	271,08	136,63	283,04	142,66	198,40

Źródło: Dane Komendy Miejskiej PSP w Poznaniu.

Średnioroczny udział pożarów i innych zagrożeń miejscowych w ogólnej liczbie interwencji był bardzo podobny i wynosił nieco ponad 46% (pożary – 46,79%, inne zagrożenia miejscowe – 46,23%), natomiast udział fałszywych alarmów stanowił prawie 7% wszystkich interwencji. Jednak rzeczywistość różni się znacząco od uzyskanych wartości średnich. Pożary największy udział w ogólnej liczbie interwencji miały w latach 1993–2000 oraz w 2003 r. (maksymalny w roku 1994 – 65% ogólnej liczby interwencji), najmniejszy natomiast w 2009 r. – nieco mniej niż 30% (tabela 1). Od 2004 r. natomiast w ogólnej liczbie interwencji dominował udział innych miejscowych zagrożeń (największy w 2009 r. – 61% ogólnej liczby interwencji, najmniejszy w 1994 r. – 29%). Udział fałszywych alarmów wahał się od 3% w 1998 r. do prawie 11% w 2006 r., co wskazuje na powolny wzrost ich udziału.

Stwierdzić więc można generalnie, że wraz z upływem lat rośnie ogólna liczba interwencji straży pożarnej, co może mieć związek z postępowaniem cywilizacyjnym, ale także z nakładaniem na PSP coraz to nowych obowiązków, przy czym maleje udział pożarów w ogólnej liczbie interwencji na rzecz innych zagrożeń miejscowych i fałszywych alarmów.

Interwencje pogotowia ratunkowego

Usługi pogotowia ratunkowego dzielone są na cztery kategorie, a mianowicie: wypadki, zachorowania, transporty i ambulatoria.

W latach 1990–2011 liczba zgłoszeń przyjmowanych w Rejonowej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu zmieniała się znacząco, w szczególności jeśli chodzi o takie usługi jak transporty, czy też pomoc ambulatoryjna (tabela 2). Zasadniczo jednak liczba ta spadała, zmniejszając się w końcowym roku analizy w stosunku do początkowego prawie o połowę (dynamika zmian wynosi 52%). Najbardziej zmniejszyła się w analizowanym przedziale czasowym liczba świadczonych usług ambulatoryjnych (dynamika zmian 23%), transportowych (dynamika zmian 59%) i usług w sytuacji zachorowania (dynamika zmian 68%), przy wzroście liczby wezwań do różnego typu wypadków (dynamika zmian 166%).

Tabela 2

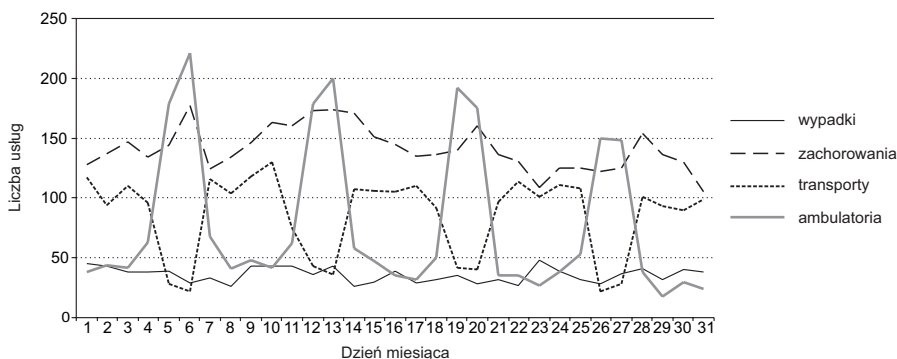
Usługi świadczone przez Rejonową Stację Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu
w latach 1990–2011

Rok	Wypadki		Zachorowania		Transporty		Ambulatoria		Suma
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
1990	8715	3,93	73695	33,23	50849	22,93	88513	39,91	221 772
1991	8663	3,95	70551	32,20	46657	21,29	93243	42,55	219 114
1992	8401	4,29	66826	34,11	43735	22,32	76942	39,28	195 904
1993	9105	4,62	67976	34,50	47352	24,03	72581	36,84	197 014
1994	7900	3,73	76282	36,01	53587	25,30	74076	34,97	211 845
1995	9169	4,13	81472	36,66	57696	25,96	73921	33,26	222 258
1996	9461	4,45	75089	35,36	60105	28,30	67719	31,89	212 374
1997	10392	4,72	76824	34,88	61937	28,12	71070	32,27	220 223
1998	10480	4,81	75572	34,65	68430	31,37	63623	29,17	218 105
1999	9815	6,43	50213	32,87	58423	38,25	34296	22,45	152 747
2000	10501	5,89	51844	29,09	62942	35,32	52936	29,70	178 223
2001	10115	5,60	42288	23,42	69212	38,34	58930	32,64	180 545
2002	11237	6,93	53051	32,70	87065	53,67	10880	6,71	162 233
2003	11530	6,63	55613	31,98	95262	54,77	11514	6,62	173 919
2004	11726	8,57	58654	42,87	51059	37,32	15392	11,25	136 831
2005	11354	8,27	57907	42,17	48074	35,01	19987	14,55	137 322
2006	12235	9,47	54412	42,14	45525	35,25	16959	13,13	129 131
2007	13115	10,23	47775	37,27	49752	38,81	17536	13,68	128 178
2008	13481	11,49	46640	39,75	42408	36,14	14815	12,63	117 344
2009	13077	12,41	47666	45,23	30039	28,51	14599	13,85	105 381
2010	14040	12,79	50017	45,57	29898	27,24	15807	14,40	109 762
2011	14426	12,58	49946	43,56	30007	26,17	20274	17,68	114 653
1990 = 100	165,53	320,18	67,77	131,09	59,01	114,15	22,91	44,31	51,70

Źródło: Dane RSPR w Poznaniu.

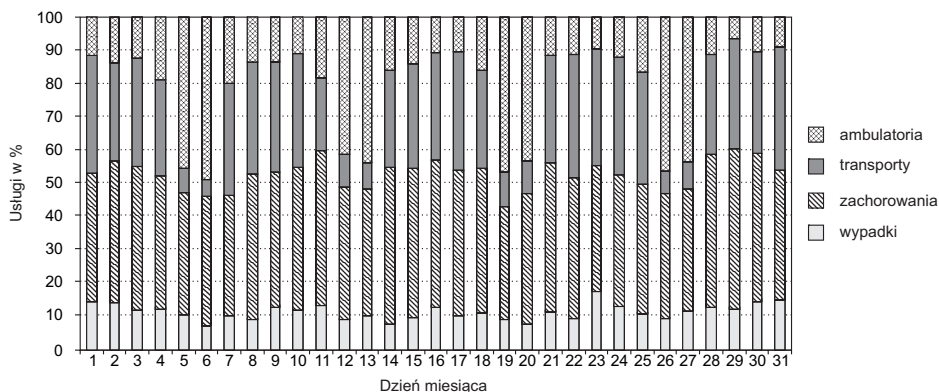
Znacząco również zmieniła się struktura świadczonych przez pogotowie ratunkowe w Poznaniu usług (tabela 2). Wzrósł w niej udział wypadków (z 4% w 1990 r. do prawie 13% w 2011 r.), transportów (analogicznie z 23% do 26%) i zachorowań (z 33% do niemal 44%), zmalał natomiast udział ambulatoriów (z 34% w 1990 r. do 18% w 2011 r.).

Dość trudno w danych uzyskanych dla poszczególnych miesięcy w wybranych latach dopatrzeć się jakichkolwiek prawidłowości, jeśli idzie o liczbę i strukturę usług świadczonych przez pogotowie ratunkowe w Poznaniu. Interesująco natomiast przedstawia się sprawa zarówno liczby, jak i struktury świadczonych usług w poszczególnych dniach miesiąca. Analizując dane dla marca 2011 r., zauważyć można zdecydowaną zmianę struktury usług świadczonych przez pogotowie ratunkowe w dni weekendu (sobota-niedziela), w tym znaczący wzrost udziału w tej strukturze zachorowań i pomocy ambulatoryjnej przy spadku udziału transportów (por. rysunki 6 i 7). Jeśli zaś chodzi o udział

Rys. 6. Liczba usług świadczonych przez Rejonową Stację Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu w poszczególnych dniach marca 2011 r.

Źródło: Dane RSPR w Poznaniu.

Rys. 7. Struktura usług świadczonych przez Rejonową Stację Pogotowia Ratunkowego w Poznaniu w poszczególnych dniach marca 2011 r.

Źródło: Jak w rys. 6.

wypadków, to nie można zauważyć żadnej prawidłowości w odniesieniu do dni tygodnia.

Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż bezpieczeństwo jest potrzebą, wartością i prawem każdego człowieka i całych społeczności. Decyduje bezpośrednio o jakości życia, a pośrednio kształtuje także atrakcyjność i konkurencyjność miast i regionów. Z tego też powodu zapewnienie bezpieczeństwa ludzi i mienia powinno być troską władz lokalnych.

Bardzo trudno na podstawie zgromadzonych danych i przeprowadzonych analiz jednoznacznie ocenić zmiany w zakresie bezpieczeństwa zachodzące w Poznaniu. Pewne prawidłowości świadczyć mogą bowiem o poprawie sytuacji w tym względzie, inne o pogorszeniu, przy czym niektóre z nich trudno zinterpretować w sposób jasny i klarowny. Generalnie rzecz ujmując, wzrost liczby interwencji policji w latach 2009–2011 uznać należy raczej za proces niekorzystny, podobnie jak wzrost liczby przestępstw popełnianych na terenie Poznania, wzrost liczby interwencji straży pożarnej oraz dynamicznie rosnący w niej udział fałszywych alarmów. Za korzystny proces uznać zaś należy wzrost wykrywalności przestępstw oraz spadek liczby zgłoszeń przyjmowanych w Rejonowej Stacji Pogotowia Ratunkowego. Bardziej jednoznaczne wnioski wyciągnąć można byłoby jednak dopiero po przeprowadzeniu pogłębionych badań. Wzrost liczby interwencji policji może bowiem wynikać ze zwiększenia zatrudnienia i liczby patroli w związku z przygotowaniem do tak dużej imprezy, jaką było EURO 2012, wzrost liczby interwencji straży pożarnej wiązać się może w pewnym zakresie z nakładaniem na te służby nowych obowiązków ustawowych, zaś spadek interwencji pogotowia ratunkowego może wynikać ze zmian uwarunkowań prawnych (np. obowiązek ponoszenia opłat w przypadkach nieuzasadnionego wezwania zespołu ratownictwa medycznego).

O pewnych zmianach w zakresie bezpieczeństwa w Poznaniu świadczy nie tylko liczba, ale i struktura podejmowanych przez odpowiednie służby interwencji. Od lat 90. XX w. zaobserwować można niestety wzrost udziału popełnianych przestępstw gospodarczych i drogowych, różnego typu wypadków, innych zagrożeń miejscowych, a także fałszywych alarmów. Wiązać to można prawdopodobnie z wciąż rosnącym ruchem drogowym w dynamicznie rozwijającej się aglomeracji Poznania, a także ze zmianami społecznymi, będącymi w pewnym stopniu efektem braku odpowiedzialności za dobro wspólne oraz błędnego przeświadczenia o anonimowości w przypadku korzystania z dostępnych technik informacyjno-komunikacyjnych (fałszywe alarmy). Wynika stąd, iż poprawa bezpieczeństwa w mieście wymaga nie tylko sprawnego funkcjonowania służb policyjnych, jednostek straży pożarnej czy zes-

połów ratownictwa medycznego, ale także racjonalnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców miasta.

Bibliografia

- Bolesta S., 1983, *Pojęcie porządku publicznego w prawie administracyjnym*, „Studia Prawnicze” nr 1.
- Bukowiecka D., Bukowiecki I., 2009, *Interwencja policyjna jako kryterium ekstremalności zawodu funkcjonariusza bezpieczeństwa publicznego*, „Polski Przegląd Medycyny Lotniczej” nr 2/15, s. 171–182.
- Czudec W., 2010, *Konkurencyjność Regionów Polski Wschodniej*, http://www.pitwin.edu.pl/attachments/1053_019%20czudec.pdf (dostęp 5 maja 2013).
- Ekonomiczneskaja bezopasnost' Rossii*, 2005, red. V.K. Senczagow, Delo, Moskwa.
- Filipczuk H., 1988, *Dziecko w placówce wychowawczej*, Nasza Księgarnia, Warszawa.
- Gierczycka-Bednarek A., 2009, *Globalizacja, innowacja i konkurencja w procesie rozwoju regionów uniijnych*, [w:] *Ekonomiczne problemy funkcjonowania współczesnego świata*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Jabkowski P., 2008, *Poczucie bezpieczeństwa i poziom przestępczości w Poznaniu. Analiza socjologiczna w perspektywie wskaźników jakości życia*, [w:] *Zastosowanie metod statystycznych w badaniach naukowych III*, red. J. Jakubowski, J. Wątroba, StatSoft Polska, Kraków, s. 203–212.
- Kochman D., 2007, *Jakość życia. Analiza teoretyczna*, „Zdrowie Publiczne” nr 117(2), s. 242–248.
- Korzeniowski L.F., 2008, *Securitologia na początku XXI wieku*, „Securitologia” nr 6, s. 181–192.
- Kryk B., Włodarczyk-Śpiewak K., 2006, *Wybrane aspekty jakości życia na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, [w:] *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii. Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
- Lipiec J., 2001, *Świat wartości*, Fall, Kraków.
- Małkowski J., 2008, *Konkurencyjność polskich regionów*, „EDS” nr 2(5), s. 29–33.
- Mohan D., 2003, *Safety as a human right*, Indian Institute of Technology, Bombay, http://www.safhr.org/campaigns_charter_safety.htm (dostęp 5 maja 2013).
- Niestrata E., 2011, *Bezpieczeństwo jako podstawowa potrzeba egzystencji, czyli czy dzieci potrzebują dorosłych?*, [w:] *Edukacja XXI wieku 24. Jakość wobec wyzwań i zagrożeń XXI wieku*, red. A. Zdunak, E. Ślachcińska, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu, Poznań, http://seminarium.21.edu.pl/ks/8edu1/T1_R3_9_NIESTRATA%20Ewa.pdf (dostęp 5 maja 2013).
- Olejniczak-Szałowska E., 2009, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego jako zadanie powiatu. Zarys problemu*, [w:] *Między tradycją a przyszłością w nauce prawa administracyjnego*, red. J. Supernat, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 532–544.
- Otwarty świat. Badania atrakcyjności inwestycyjnej Europy 2008*, http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=9843 (dostęp 22 kwietnia 2013).
- Rotfeld A., 1986, *Międzynarodowe czynniki bezpieczeństwa Polski*, PWN, Warszawa, s. 15–16.
- Rutkowski J., 1987, *Jakość życia. Koncepcja i projekt badania*, GUS ZBSE, Warszawa.
- Słownik współczesnego języka polskiego*, 1996, red. B. Dunaj, Wilga, Warszawa.

BEZPIECZEŃSTWO LUDZI I MIENIA W POZNANIU

ABSTRAKT: Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do zadań władzy publicznej mających bardzo długi rodowód. Wiąże się to zapewne z faktem, iż potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z fundamentalnych potrzeb człowieka, której zaspokojenie decyduje w dużej mierze o jakości życia. Z tego też względu władza publiczna podejmuje liczne działania, których celem jest ochrona jednostki i społeczeństwa oraz ich mienia przed niebezpieczeństwami grożącymi ze strony gwałtownych czynów ludzi oraz gwałtownych działań sił przyrody (Bolesta 1983, s. 236, Olejni-

czak-Szałowska 2009). Ochrona ludzi i ich mienia przed wszelką agresją, w tym przed klęskami żywiołowymi, takimi jak powódzie, trzęsienia ziemi, huragany, a także przed agresją ze strony marginesu społecznego, jest też jednym z podstawowych celów gospodarki przestrzennej. Zgodnie z polskimi regulacjami prawnymi zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego jest jednym z zadań własnych gminy, w tym także miejskiej. W celu jego realizacji władze miejskie organizują funkcjonowanie odpowiednich służb do tego powołanych, takich jak policja, straż pożarna, zespoły ratownictwa medycznego, straże miejskie itp. Bezpieczeństwo mieszkańców oraz niski stopień przestępczości świadczą bowiem nie tylko o poziomie rozwoju cywilizacyjno-kulturowego miasta, ale także o jego atrakcyjności zarówno dla obecnych, jak i przyszłych mieszkańców i potencjalnych inwestorów. Celem niniejszego opracowania jest określenie roli, jaką odgrywa bezpieczeństwo we współczesnym świecie, a także przeprowadzenie krótkiej analizy bezpieczeństwa ludzi i mienia w Poznaniu oraz zmian, jakie zaszły w tym względzie od początku lat 90. XX w. Badanie polegać będzie jednak nie na określeniu z założenia subiektywnego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, ale na cechach obiektywnych, takich jak liczba popełnianych przestępstw czy liczba i struktura interwencji podejmowanych przez wybrane służby powołane do zapewnienia bezpieczeństwa w Poznaniu.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo, porządek publiczny, zadania własne gminy, jakość życia (mieszkańców miast)